
Obsah

Seznam zkratk.....	15
Předmluva	17
1 Vývojové, anatomické, histologické, fyziologické a patofyziologické poznámky	19
1.1 Vývojové poznámky	19
1.1.1 Obecná charakteristika	19
1.1.2 Speciální vývojová data se vztahem k žaludku a duodenu	20
1.2 Anatomie	22
1.3 Histologie	23
1.4 Fyziologie	25
1.4.1 Žaludek	25
1.4.1.1 Žaludeční sekrece	25
1.4.1.2 Funkce rezervoáru a funkce vyprazdňovací	27
1.4.1.3 Slizniční obranné mechanizmy	28
1.4.2 Duodenum	29
1.5 Patofyziologie	29
2 Vyšetření žaludku a duodena	31
2.1 Anamnéza, klinické projevy	31
2.1.1 Zvracení	32
2.1.1.1 Charakteristika	32
2.1.1.2 Příčiny	32
2.1.1.3 Diagnostický přínos zvracení	37
2.1.1.4 Následky zvracení a komplikace	38
2.1.2 Krvácení z horní části trávicího traktu	38
2.1.2.1 Charakteristika	38
2.1.2.2 Klinický přístup k dítěti s krvácením ze žaludku	39
2.1.2.3 Vyšetřovací postup ke zhodnocení krvácení z horní části trávicího traktu	40
2.1.2.4 Příčiny krvácení z horní části trávicího traktu	41
2.2 Fyzikální vyšetření	44
2.3 Laboratorní metody	45

2.4 Radiodiagnostika onemocnění žaludku a duodena (Z. Chudáček).....	45
2.4.1 Vyšetřovací metody.....	46
2.4.1.1 Nativní snímek a skiaskopie.....	46
2.4.1.2 Kontrastní radiodiagnostické vyšetření.....	46
2.4.1.3 Ultrasonografie.....	47
2.4.1.4 Počítačová tomografie.....	48
2.4.1.5 Magnetická rezonance.....	48
2.4.1.6 Angiografie, parietografie, intervenční radiodiagnostické výkony, punkční biopsie naváděná zobrazovacími technikami.....	49
2.4.2 Patologické obrazy.....	50
2.4.2.1 Nativní skiografie a skiaskopie žaludku a duodena.....	50
2.4.2.2 Kongenitální anomálie žaludku a duodena.....	50
2.4.2.3 Funkční změny.....	50
2.4.2.4 Hypertrofická stenóza pyloru.....	51
2.4.2.5 Cizí tělesa.....	51
2.4.2.6 Záněty.....	52
2.4.2.7 Choroby nejasné etiologie.....	53
2.4.2.8 Vředová choroba.....	53
2.4.2.9 Tumory.....	54
2.4.2.10 Tumoriformní afekce.....	54
2.4.2.11 Afekce v okolí žaludku a duodena.....	54
2.4.2.12 Pooperační stavy.....	55
2.5 Endoskopie HČTT.....	55
2.5.1 Rozdělení metod digestivní endoskopie HČTT.....	56
2.5.2 Provedení endoskopie HČTT.....	57
2.5.2.1 Zásady bezpečné digestivní endoskopie.....	57
2.5.2.2 Příprava a provedení endoskopie.....	57
2.5.2.3 Provedení endoskopie.....	57
2.5.3 Indikace, kontraindikace a komplikace endoskopie HČTT.....	59
2.5.3.1 Indikace.....	59
2.5.3.2 Kontraindikace diagnostické endoskopie.....	60
2.5.3.3 Komplikace.....	60
2.5.4 Anatomicko-endoskopické názvosloví.....	61
2.5.5 Terminologie, hodnocení endoskopických nálezů a biopsie.....	61
2.5.5.1 Terminologie.....	61
2.5.5.2 Hodnocení endoskopických nálezů.....	62
2.5.5.3 Biopsie.....	64
2.6 Endoskopická ultraendosonografie (EU).....	65

2.7 Scintigrafické metody vyšetření žaludku a duodena	65
2.8 Vyšetření žaludeční acidity a sekrece	67
3 Vrozené vývojové anomálie žaludku a duodena	68
3.1 Charakteristika	68
3.2 Vrozené anomálie žaludku	68
3.2.1 Hypertrofická stenóza pyloru	68
3.2.2 Vrozené příčiny obstrukce v oblasti pyloru jiného původu než hypertrofická stenóza pyloru	72
3.2.3 Atrézie žaludku a membrány	72
3.2.4 Vzácné abnormality v oblasti pyloru	73
3.2.5 Hypoplazie žaludku (kongenitální mikrogastrie) a agastrie	74
3.3 Vrozené anomálie břišní stěny a bránice	74
3.3.1 Vrozené anomálie břišní stěny	74
3.3.2 Vrozené anomálie bránice	75
3.4 Žaludeční duplikatury (gastrogenní cysty)	76
3.5 Vrozený divertikl žaludku	76
3.6 Vrozená extraluminální obstrukce trávicího traktu, hepatodiafragmatická interpozice trávicí trubice (Chilaiditiho syndrom)	77
3.7 Heterotopická tkáň v žaludku	77
3.8 Anomálie uložení a tvaru žaludku	78
3.8.1 Kaskádovitý žaludek	79
3.8.2 Volvulus žaludku	79
3.8.3 Anomální uložení žaludku v hrudníku	82
3.8.3.1 Vrozený brachyezofagus (vrozený hrudní žaludek)	82
3.8.3.2 Hiátová hernie	82
3.8.3.2.1 Skluzná (axiální) hernie	82
3.8.3.2.2 Paraezofageální hernie	83
3.9 Vrozené anomálie duodena	83
3.9.1 Charakteristika	83
3.9.2 Abnormální rotace a fixace duodena	84
3.9.2.1 Stlačení duodena nerotovaným cékem	85
3.9.2.2 Kongenitální volvulus středního střeva	85
3.9.2.3 Laddův syndrom	87
3.9.2.4 Hyperfixace duodena	87
3.9.3 Vrozená atrézie, stenóza a membrány duodena	88
3.9.3.1 Terapie	89
3.9.4 Divertikly duodena	89
3.9.5 Anulární (prstencovitý) pankreas	90

3.9.6 Syndrom arteria mezenterica superior.....	91
3.9.7 Preduodenální portální žíla	92
3.9.8 Vrozená stenóza Vaterovy papily.....	92
4 Chronické recidivující bolesti břicha	93
4.1 Charakteristika	93
4.2 Definice.....	93
4.3 Výskyt	94
4.4 Bolest	94
4.5 Druhy bolesti v oblasti břicha	95
4.6 Rozdělení dětí s chronickými recidivujícími bolestmi břicha (podle příčiny)	95
4.7 Koncepce funkčních gastrointestinálních odchylek.....	98
4.8 Patogeneze bolesti břicha u funkčních gastrointestinálních odchylek.....	99
4.8.1 Viscerální hyperalgie.....	99
4.8.1.1 Primární hyperalgie	100
4.8.1.2 Sekundární hyperalgie	100
4.9 Funkční gastrointestinální odchylky spojené s recidivujícími bolestmi břicha.....	100
4.9.1 Funkční dyspepsie (non-ulcerózní).....	102
4.9.1.1 Charakteristika.....	102
4.9.1.2 Diagnostická kritéria funkční dyspepsie	102
4.9.1.3 Patogeneze	102
4.9.1.4 Klinická manifestace	102
4.9.1.5 Terapie	103
4.9.2 Syndrom dráždivého tračniku	103
4.9.2.1 Charakteristika.....	103
4.9.2.2 Diagnostická kritéria.....	103
4.9.2.3 Patogeneze	103
4.9.2.4 Klinická manifestace	103
4.9.2.5 Terapie	104
4.9.3 Chronické funkční bolesti břicha	104
4.9.3.1 Charakteristika.....	104
4.9.3.2 Diagnostická kritéria.....	104
4.9.3.3 Patogeneze	104
4.9.3.4 Klinická manifestace	105
4.9.3.5 Terapie	105
4.9.4 Abdominální migréna	106
4.9.4.1 Charakteristika.....	106
4.9.4.2 Diagnostická kritéria.....	106

4.9.4.3 Patogeneze	106
4.9.4.4 Klinická manifestace	106
4.9.4.5 Terapie	107
4.9.5 Aerofagie	107
4.9.5.1 Charakteristika	107
4.9.5.2 Diagnostická kritéria	107
4.9.5.3 Klinická manifestace	107
4.9.5.4 Terapie	107
4.10 Souhrn a praktický přístup k dětem s chronickými recidivujícími bolestmi břicha	108
4.10.1 Souhrn	108
4.10.2 Praktický postup	108
5 Poruchy žaludeční motility (O. Pozler, D. Neumann)	110
5.1 Charakteristika	110
5.2 Fyziologie a regulace	110
5.3 Vyšetřovací metody	112
5.3.1 Antirefluxní mechanizmy	112
5.3.2 Žaludeční evakuace	113
5.3.2.1 Scintigrafie	113
5.3.2.2 Dechový test se stabilním izotopem uhlíku 13C	113
5.3.2.3 Sonografie	113
5.3.2.4 Rentgenologické metody	113
5.3.2.5 Elektrická aktivita žaludku	113
5.3.2.6 Antroduodenální motilita	114
5.3.3 Compliance žaludeční stěny	115
5.4 Patologie žaludeční motility	115
5.5 Terapie	116
6 Peptické vředy gastroduodenální	117
6.1 Úvod	117
6.2 Definice	117
6.3 Výskyt	117
6.4 Rozdělení	118
6.4.1 Vředová choroba gastroduodenální (primární peptické vředy)	118
6.4.1.1 Charakteristika	118
6.4.1.2 Výskyt	118
6.4.1.3 Morfologie	118
6.4.1.4 Etiopatogeneze	119
6.4.1.4.1 H. pylori	120
6.4.1.4.2 Ostatní faktory	121

6.4.1.5	Klinický obraz	123
6.4.1.5.1	Komplikace peptických vředů	124
6.4.1.6	Diferenciální diagnóza	125
6.4.1.7	Diagnóza	125
6.4.1.7.1	Speciální metody	125
6.4.1.7.2	Metody zobrazení vředu	126
6.4.1.8	Terapie	127
6.4.2	Zvláštní skupiny vředů	133
6.4.2.1	Sekundární vředy	133
6.4.2.1.1	Charakteristika	133
6.4.2.1.2	Stresové vředy	133
6.4.2.1.3	Morfologie stresových vředů	134
6.4.2.1.4	Etiopatogeneze	134
6.4.2.1.5	Klinický obraz	135
6.4.2.1.6	Diagnostika	136
6.4.2.1.7	Prevence vzniku stresových vředů	137
6.4.2.1.8	Terapie stresových vředů	138
6.4.2.2	Zollinger-Ellisonův syndrom	140
6.4.2.2.1	Charakteristika	140
6.4.2.2.2	Etiopatogeneze	140
6.4.2.2.3	Klinická manifestace	140
6.4.2.2.4	Diagnóza	140
6.4.2.2.5	Terapie	140
7	Gastritidy a gastropatie	141
7.1	Úvod	141
7.2	Charakteristika	141
7.2.1	Gastritidy	141
7.2.2	Gastropatie	142
7.3	Etiopatogeneze	142
7.4	Klinická symptomatologie	142
7.5	Diagnostika	143
7.6	Laboratorní metody	143
7.7	Zobrazovací metody	143
7.7.1	Rtg vyšetření	144
7.7.2	Endoskopie HČTT	144
7.7.3	Endoskopická ultraendosonografie (EU)	144
7.7.4	Ostatní zobrazovací metody	144
7.8	Klasifikace gastritid a gastropatí	145

7.9 Rozdělení gastritid a gastropatií	146
7.9.1 Akutní gastritida	148
7.9.1.1 Charakteristika	148
7.9.1.2 Morfologie	148
7.9.1.3 Etiopatogeneze	148
7.9.1.4 Klinická symptomatologie	148
7.9.1.5 Terapie	149
7.9.1.6 Akutní flegmonózní gastritida	149
7.9.1.6.1 Charakteristika	149
7.9.1.6.2 Morfologie	149
7.9.1.6.3 Etiopatogeneze	149
7.9.1.6.4 Klinická manifestace	150
7.9.1.6.5 Terapie	150
7.9.2 Erozivní a hemoragické gastropatie nebo gastritidy	150
7.9.2.1 Charakteristika	150
7.9.2.2 Etiopatogeneze	150
7.9.2.3 Endoskopické obrazy	151
7.9.2.4 Klinická symptomatologie	151
7.9.2.4.1 Gastropatie stresová	151
7.9.2.4.2 Portální hypertenzní gastropatie	152
7.9.2.4.2.1 Terapie	153
7.9.2.4.3 Gastropatie poléková	154
7.9.2.4.4 Gastropatie, gastritida korozivní	155
7.9.2.4.5 Gastropatie uremická	156
7.9.2.4.6 Gastropatie traumatická	157
7.9.2.4.7 Gastropatie novorozenecká	158
7.9.2.4.8 Chronická varioliformní gastritida (papulózní gastropatie) ...	158
7.9.2.4.9 Gastropatie reaktivní, refluxová (biliární)	160
7.9.2.4.10 Gastropatie (Henoch-Schönleinova purpura)	160
7.9.2.4.11 Gastropatie, gastritida po námaze	161
7.9.2.4.12 Gastropatie postradiační	161
7.9.3 Gastropatie, gastritidy bez erozí a hemoragií	161
7.9.3.1 Charaktersitika	161
7.9.3.2 Gastritidy (H. pylori pozitivní)	163
7.9.3.2.1 Charakteristika	163
7.9.3.2.2 Epidemiologie	163
7.9.3.2.3 Patogeneze	164
7.9.3.2.4 Klinická manifestace infekce H. pylori	164

7.9.3.2.5 Chronická gastritida (histopatologické změny) z klinického hlediska	164
7.9.3.2.6 Současné závěry o infekci <i>H. pylori</i> v dětském věku	166
7.9.3.3 Gastritidy (<i>M. Crohn</i>).....	167
7.9.3.3.1 Ostatní granulomatózní gastritidy.....	168
7.9.3.4 Choroba graft-versus-host (GVHD – reakce mezi štěpem a příjemcem)	170
7.9.3.5 Nespecifická gastritida	170
7.9.4 Gastropatie a gastritidy provázené obrovitými zhrubělými řasami	170
7.9.4.1 Charakteristika	170
7.9.4.2 Rozdělení	171
7.9.4.2.1 Prosté zvětšení žaludečních řas (obrovité žaludeční řasy)	171
7.9.4.2.2 Hyperplastické gastropatie (hyperplazie sliznice)	171
7.9.4.2.3 Infiltrace žaludeční stěny.....	175
7.9.5 Zvláštní formy gastritid a gastropatií	175
7.9.5.1 Alergická gastritida	175
7.9.5.2 Eozinofilní gastritida.....	176
7.9.5.3 Lymfocytární gastritida.....	176
7.9.5.4 Kolagenní gastritidy.....	176
7.9.6 Gastritidy při autoimunních chorobách	176
7.9.6.1 Perniciózní anémie (PA)	177
7.9.7 Ostatní infekční gastritidy (s výjimkou <i>H. pylori</i>)	177
7.9.7.1 Virové infekční gastritidy	177
7.9.7.2 Bakteriální infekční gastritidy	178
7.9.7.3 Plísňové infekční gastritidy.....	178
7.9.7.4 Parazitární infekční gastritidy	178
7.9.8 Funkční gastropatie.....	179
7.10 Duodenitida a jiné nemoci dvanáctníku	179
8 Cizí tělesa v žaludku a duodenu	181
8.1 Výskyt	181
8.2 Rozdělení	181
8.3 Preformovaná cizí tělesa.....	182
8.3.1 Charakter cizích těles	182
8.3.2 Tranzit cizího tělesa trávicím ústrojím.....	183
8.3.3 Mechanizmy evakuace cizích těles ze žaludku	184
8.3.4 Klinický obraz	185
8.3.5 Diagnóza cizího tělesa	186
8.3.6 Terapie	186
8.4 Cizí tělesa formovaná až endogenně v žaludku (bezoáry).....	188

8.4.1 Klinický obraz	189
8.4.2 Diagnostika	189
8.4.3 Terapie	190
9 Perforace žaludku a duodena	191
9.1 Výskyt	191
9.2 Spontánní perforace	191
9.2.1 Etiopatogeneze	191
9.2.2 Morfologie	192
9.2.3 Klinická manifestace	192
9.2.4 Diagnóza	192
9.2.5 Terapie	193
9.3 Traumatická perforace	193
10 Tumory žaludku a duodena	194
10.1 Výskyt	194
10.2 Charakteristika	194
10.3 Benigní tumory	195
10.3.1 Žaludeční polypy	195
10.3.1.1 Popis žaludečních polypů	195
10.3.1.2 Klinická manifestace	197
10.3.2 Duodenální polypy	198
10.3.2.1 Klinická manifestace	198
10.3.3 Diagnóza	199
10.3.4 Terapie žaludečních a duodenálních polypů	199
10.4 Maligní tumory	199
Literatura	201
Rejstřík	203